

Uli mocht niet mee en eindigde in Sobibor

Haar familiegeschiedenis bracht Miriam Keesing tot een onderzoek naar Duitse en Oostenrijkse kinderen die, meestal helemaal alleen, eind jaren dertig naar Nederland vluchtten.

Pianiste Miriam Mijatovich-Keesing (1966) heeft haar opa Isaac Keesing nooit gekend. "Hij heeft me kort voor zijn dood nog wel gezegend in mijn moeders buik." Keesing was een interessante man, grondlegger van de uitgeverij Keesing, met onder meer *Keesings Historisch Archief* en puzzelblad *Denksport*. Hij schreef een reeks kinderboeken met titels als *Opa vertelt* en *Nog een verhaaltje, opa*. "En hij heeft ook een antivergeetmachine uitgevonden. Iets met een rad dat je op je bureau moest zetten. Nee, een prototype is er naar mijn weten niet gemaakt, ik heb een tekening gezien."

Eigenlijk wilde Miriam Keesing wel een biografie over hem schrijven. "Dus ik neusde in zijn nagelaten papieren en toen stuitte ik op Uli."

Dat veranderde de plannen totaal.

Uli in zijn periode bij de familie Keesing, die hem uiteindelijk niet kon redden.

Uli was een Duitse jongen die sinds eind jaren dertig bij de Keesings in de Grensstraat woonde. "Waarom wist ik daar niets van, wat is er met hem gebeurd, vroeg ik me af. En waarom is hij in 1942 dan niet meegeëmigreerd, dat kon merkwaardig genoeg toen voor enkelen, naar Cuba en later de VS, zoals mijn familie?"

Uit de gegevens van het bevolkingsregister bleek al snel dat Uli

Herzberg (1927) na het vertrek van de Keesings in een huis aan de overkant woonde, op nummer 9, in een gezin met twee andere Duitse jongens. En dat hij is gedeporteerd en vermoord is in Sobibor.

"Verbazend snel vond ik twee jaar geleden zijn broer – die tegen mijn verwachting in nog leefde – in de VS. Ik belde hem en alleen al het noemen van mijn naam was voldoende. Hij wist precies waar het

over ging. Het was heel ontroerend. Later heb ik hem ook nog ontmoet."

Uli bleek een van de bijna tweeduizend kinderen te zijn die vanaf 1938 tot het begin van de bezetting naar Nederland konden komen. Keesing: "Daar wilde ik wel een boek over lezen. Ik heb er maanden naar gezocht maar ik kon het niet vinden. Toen besloot ik dat zelf maar te schrijven."

Voor zevenhonderd van die tweeduizend was Nederland een tussenstation op weg naar meestal Engeland, de anderen waren bij de capitulatie nog hier.

Nederland voerde in die tijd een erg terughoudend beleid, onder meer omdat de opname van vluchtelingen tot antisemitisme zou leiden. Bij kinderen lagen de zaken iets gemakkelijker, vooral ook doordat ze in die crisistijd geen concurrenten waren op de arbeidsmarkt. Uitgangspunt was dat de kinderen in een kindertehuis werden geplaatst, maar soms was het mogelijk je als pleegouders op te geven.

Overigens was dat beleid nogal stringent. Eerder gevluchte familieleden van de kinderen konden hen niet zomaar opnemen, zelfs in de zeldzame gevallen dat de ouders al in Nederland waren, was het niet

vanzelfsprekend dat ze hun kind thuis kregen. Keesing: "Ze moesten wel de rekening betalen, vijftig gulden per maand per kind. Dat was een enorm bedrag destijds."

En de overheid bleef verantwoordelijk voor die kinderen, vandaar ook dat Uli niet mee kon met de Keesings.

Keesing wil achterhalen wat er met die kinderen is gebeurd en nog zoveel mogelijk van hun verhalen horen. Ze heeft brieven gelezen van de kinderen, niet alleen die van Uli, "die heel lief waren, het moet een heel aardige jongen zijn geweest." Ze heeft al diverse betrokkenen gesproken.

En ze zal uitgebreid ingaan op Truus Wijsmuller. Deze maatschappelijk werkster was betrokken bij de kindertransporten en haalde op de dag van de capitulatie een sterk staaltje uit. Ze huurde zeven bussen waarin ze met de honderd Duitse kinderen die in het Amsterdamse Burgerweeshuis waren ondergebracht, naar IJmuiden reisde. Daar zette ze hen op de boot naar Londen.

Helaas was Uli daar dus niet bij. "Hij had mijn oom moeten zijn. Mijn Oom Uli."

PAUL ARNOLDUSSEN

Het Parool - Maandag 15 maart 2010